

Κυρίες και κύριοι να σας ευχαριστήσω θερμά που ανταποκριθήκατε στην πρόσκληση της Ανεξάρτητης Αρχής για την παρουσίαση της ειδικής έκθεσης για τα έσοδα των ΟΤΑ και το Κράτος Δικαίου.

Η σημερινή παρουσίαση αποτελεί σταθμό για την Αρχή μας, για δύο λόγους:

Πρώτον, γιατί συμπίπτει χρονικά με την ολοκλήρωση 20 ετών λειτουργίας και δράσης του Συνηγόρου του Πολίτη στη χώρα μας.

Και δεύτερον, γιατί είναι η πρώτη φορά, στην πολυετή αυτή διαδρομή της ανεξάρτητης, συνταγματικά κατοχυρωμένης, αρχής, που τα πορίσματα, τα συμπεράσματα μίας ειδικής της έκθεσης παρουσιάζονται εκτός Αθηνών.

Η επιλογή, δε, της Θεσσαλονίκης για την σημερινή παρουσίαση σηματοδοτεί την σταθερή επιλογή και προσήλωσή μας για εντονότερη, τακτική παρουσία μας στην πόλη και ανάδειξή της ως ενός δεύτερου πόλου, βάσης δραστηριοποίησής μας σε όλη τη βόρεια Ελλάδα.

Σε όλη αυτή την 20ετή πλέον διαδρομή της, η Αρχή μας ανέδειξε τα ζητήματα της τοπικής αυτοδιοίκησης σταθερά μεταξύ των πρώτων σε ενδιαφέρον, επενδύοντας πολλές από τις δυνάμεις της,

- διαμεσολαβώντας, για την επίλυση ατομικών περιπτώσεων δημοτών,
- ελέγχοντας, για την τήρηση της νομιμότητας, την εμπέδωση της αρχής του κράτους δικαίου, της χρηστής διοίκησης, και
- συμβάλλοντας με συστάσεις, εισηγήσεις και προτάσεις στην μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου, την καταπολέμηση φαινομένων κακοδιοίκησης.

Μέσα από ένα ιδιαίτερος πλούσιο υλικό πλέον των 100.000 αναφορών με αντικείμενο την επιβολή και εισπραξη δημοτικών εσόδων που διερευνήθηκαν από το Συνήγορο του Πολίτη αναδεικνύονται ζητήματα παραβίασης της νομιμότητας και των αρχών του φορολογικού δικαίου, ελλειμμάτων στην έγκαιρη και έγκυρη ενημέρωση των δημοτών σχετικά με τις υποχρεώσεις τους, σημαντικών καθυστερήσεων στην βεβαίωση και εισπραξη δημοτικών εσόδων, διαφοροποιήσεων, αδικαιολόγητων και ανεπίτρεπτων, στην εφαρμογή της ισχύουσας κάθε φορά νομοθεσίας μεταξύ δήμων, κατά παράβαση της θεμελιώδους αρχής της ισότητας.

Η παρατεταμένη δημοσιονομική κρίση είναι σαφές πως πλήγωσε περισσότερο την Τοπική Αυτοδιοίκηση αλλά δεν οφείλονται όλες οι δυσλειτουργίες στις έκτακτες συνθήκες. Οι λόγοι στους οποίους οφείλονται οι δυσλειτουργίες είναι ποικίλοι και ταυτίζονται εν πολλοίς με τους λόγους δυσλειτουργίας της υπόλοιπης δημόσιας διοίκησης, έχουν μάλιστα, κατά καιρούς, επισημανθεί από το Ελεγκτικό Συνέδριο, στο πλαίσιο του ασκούμενου δημοσιονομικού ελέγχου των δήμων, από επιστημονικούς φορείς που δραστηριοποιούνται στην τοπική αυτοδιοίκηση, αλλά και από την ίδια την ΚΕΔΕ. Αναφέρω επιγραμματικά :

- Ο πληθωρισμός των νομοθετικών διατάξεων που θεσπίζουν δημοτικά έσοδα σε συνδυασμό με την έλλειψη κωδικοποίησης της νομοθεσίας (η τελευταία έγινε το 1958 και συμπληρώθηκε το 1969 -ΝΔ318/69),

- Η αοριστία και οι ασάφειες των νομοθετικών διατάξεων, που οδηγούν σε ανεπίτρεπτη αναλογική εφαρμογή των φορολογικών διατάξεων που κατά γενική αρχή είναι στενά ερμηνευτέες.

- Η έλλειψη συστηματικής ερμηνείας της οικείας νομοθεσίας
- Η συχνά διαπιστούμενη απροθυμία έγκαιρης είσπραξης των εσόδων και οι πολύχρονες οικονομικές εκκρεμότητες που συνεπάγονται και αδυναμία εκπλήρωσης των δικών τους υποχρεώσεων
- Η ανεπαρκής στελέχωση, αλλά και επιμόρφωση, των οικονομικών υπηρεσιών
- Οι δυσχέρειες στην επικοινωνία με τους οφειλέτες του δήμου, αλλά και φαινόμενα διαφθοράς στο χώρο της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Η παρατεινόμενη αυτή παθογένεια, δυστυχώς, παρακωλύει την αναμόρφωση του τοπικού φορολογικού συστήματος καθώς και κάθε εκσυγχρονιστικής πρωτοβουλίας, σε βάρος της οικονομικής αναβάθμισης και αυτοτέλειας των δήμων, αλλά και των αρχών της νομιμότητας, της ασφάλειας δικαίου, της ισότητας έναντι των φορολογικών βαρών, της προστατευόμενης εμπιστοσύνης των πολιτών καθώς και της χρηστής δημοσιονομικής διοίκησης.

Κυρίες και κύριοι

Προσφάτως η Κεντρική Διοίκηση με τον Ν. 4483/2017 επέλυσε, πράγματι, μια σειρά από ζητήματα του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου. Πέραν των όποιων θετικών ρυθμίσεων, ωστόσο, θεωρούμε ότι είναι ώρα να ολοκληρωθεί η από το 1997 σχεδιασθείσα κωδικοποίηση της οικείας νομοθεσίας και να αποκατασταθούν οι άστοχες και ασαφείς διατάξεις του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου.

Περαιτέρω είναι αναγκαίο να ενδυναμωθεί το ανθρώπινο δυναμικό που στελεχώνει τις οικονομικές υπηρεσίες, τόσο με συστηματική επιμόρφωση,

όσο και με τον εφοδιασμό του με επαρκή μηχανογραφικά και πληροφοριακά μέσα, που να εξασφαλίζουν την σύννομη και έγκαιρη επιβολή και παρακολούθηση των εσόδων τους. Ιδιαίτερη, δε, προσοχή πρέπει να δοθεί στους περιφερειακούς δήμους, οι οποίοι δεν διαθέτουν επαρκείς και κατάλληλα ενημερωμένες οικονομικές υπηρεσίες, με αποτέλεσμα να εμμένουν σε πράξεις προφανώς παράνομες και να απέχουν από τη διευθέτησή τους.

Οι μεταρρυθμίσεις αυτές κρίνονται αναγκαίες ενόψει και της γενικότερης υποχρέωσης της Πολιτείας που απορρέει τόσο από το Σύνταγμα όσο και από τον Ευρωπαϊκό Χάρτη Τοπικής Αυτοδιοίκησης (άρ. 9 παρ. 1 και 3) που επιτάσσει ότι οι δήμοι πρέπει να έχουν επαρκείς πόρους που θα τους διαθέτουν ελεύθερα για την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους και ένα μέρος από αυτούς πρέπει να προέρχεται από τοπικούς φόρους και τέλη με ταυτόχρονη διασφάλιση της διαφάνειας κατά τη διαχείριση των πόρων αυτών.

Από την άλλη πλευρά, ωστόσο, πρέπει να τονιστεί ότι η κυριαρχικής φύσεως αρμοδιότητα των δήμων, στο πλαίσιο της οποίας δύνανται να επιβάλλουν τα διάφορα υποχρεωτικά ή δυνητικά ανταποδοτικά τέλη, για υπηρεσίες και τοπικά έργα της περιοχής τους, που συμβάλλουν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής, της ανάπτυξης της περιοχής και στην καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών, προϋποθέτει μεγάλη σύνεση στη λήψη των σχετικών αποφάσεων, πλήρη διαφάνεια και αιτιολόγηση, διότι τόσο η εμπειρία του Συνηγόρου του Πολίτη όσο και τα νομολογιακά δεδομένα έχουν αποδείξει ότι οι δήμοι, στο πεδίο αυτό, συστηματικά

κινούνται εκτός νομιμότητας, γεγονός που έχει οδηγήσει στην ακύρωση των αποφάσεων που τα έχουν επιβάλλει.

Είναι γνωστό ότι έχουν κριθεί παράνομα

- τα τέλη β' κατοικίας σε κατόχους εξοχικών κατοικιών του Ν. Χαλκιδικής,
- τα διάφορα πολιτιστικά τέλη που επεβλήθησαν στους δημότες για την πραγματοποίηση πολιτιστικών εκδηλώσεων,
- ή τα διάφορα περιβαλλοντικά τέλη που επιβλήθηκαν σε βάρος ιδιωτικών σχολείων, εμπορικών επιχειρήσεων, κλινικών, της ΔΕΗ κ.ά με σκοπό την παροχή έργων που ωφελούσαν αόριστο κύκλο προσώπων και όχι αυτούς που επιβαρύνθηκαν με τα τέλη.

Κλείνοντας, θεωρώ χρήσιμο να επισημάνω μια γενικότερη αρχή που διέπει κάθε διοικητική και συλλογική δομή και αφορά στην αξιοπιστία που αυτή εκπέμπει.

Η απόδοση και τα αποτελέσματα της φορολογικής πολιτικής των δήμων εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από την εμπιστοσύνη των πολιτών προς την τοπική αυτοδιοίκηση.

Αυτή μπορεί να κερδηθεί μόνο εφόσον υπάρξει εξορθολογισμός της δράσης των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, χρηστή και διαφανής δημοσιονομική διαχείριση των οικονομικών πόρων τους καθώς και ίση φορολογική μεταχείριση των πολιτών, απέναντι στις τοπικού χαρακτήρα φορολογικές επιβαρύνσεις.

Χωρίς αλλαγή διοικητικής κουλτούρας είναι αμφίβολο κατά πόσο η τοπική αυτοδιοίκηση θα μπορέσει να ξεπεράσει τις θεσμικές και οικονομικές αδυναμίες της και θα καταφέρει να κάνει πραγματικότητα τις συνταγματικές απαιτήσεις της διοικητικής και οικονομικής αυτοτέλειάς της.

Κυρίες και κύριοι:

Ο Συνήγορος του Πολίτη με την παρούσα πρωτοβουλία προσβλέπει στην έναρξη ενός ευρύτερου πολιτικού, κοινωνικού και νομικού διαλόγου στην κατεύθυνση περιορισμού των δυσλειτουργιών και διοικητικών παθογενειών που υποσκιάζουν την οικονομική αυτοτέλεια των δήμων ενώ ταυτόχρονα προσβάλλουν τα δικαιώματα των πολιτών. Σε αυτό το διάλογο, καλεί όλους εσάς να συμβάλλετε ουσιαστικά, με θέσεις και προτάσεις.

Σας ευχαριστώ και πάλι θερμά για τη συμμετοχή σας στη σημερινή ημερίδα.